

LEGAL SCIENCES

УДК 347.965.6

Заборовський В.В.

ДЕЯКІ ВИДИ КОНФЛІКТІВ ІНТЕРЕСІВ В ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ
АДВОКАТА

Zaborovsky V.V.

SOME TYPES OF CONFLICTS OF INTEREST IN THE PROFESSIONAL
ACTIVITIES OF A LAWYER

Анотація. У даній науковій роботі аналізуються проблемні питання, що пов'язані із дослідженням як правової природи конфлікту інтересів в аспекті здійснення адвокатської діяльності, так і зокрема, щодо виділення деяких видів таких конфліктів та критеріїв їх розмежування. У роботі насамперед досліджено різноманітні позиції українських та зарубіжних науковців щодо виокремлення можливих видів таких конфліктів.

Ключові слова: адвокатська діяльність; конфлікт інтересів; уникнення конфлікту інтересів; види конфліктів.

Abstract. This scientific work analyzes the problematic issues related to the study of both the legal nature of the conflict of interests in the aspect of practicing law, and in particular, the selection of some types of such conflicts and the criteria for their demarcation. First of all, the work examines the various positions of Ukrainian and foreign scientists regarding the identification of possible types of such conflicts.

Key words: advocacy; conflict of interests; avoidance of conflict of interest; types of conflicts.

Неодноразово питання визначення сутності конфліктів інтересів, які можуть виникати в аспекті здійснення адвокатської діяльності було предметом

нашого наукового дослідження [1; 2; 3; 4; 5; 6; 7], враховуючи насамперед те, що основоположним моментом взаємовідносин між адвокатом та його клієнтом є довіра, існування якої є неможливим за умови існування навіть ймовірного конфлікту інтересів.

Значна кількість потенційно можливих конфліктів інтересів в професійній діяльності адвоката зумовила й існування різноманітних критеріїв їх класифікації. Так, Ю.О. Кухарук за ознакою реальності, конфлікти інтересів (протиріччя) в діяльності адвоката поділяє на явні (очевидні для всіх осіб, які беруть участь у справі) та приховані (фактично можуть бути явними тільки для захисника, якщо ніхто з учасників судочинства, включаючи самих підзахисних, про них не знає) [8, с. 10]. Н.М. Ковалко виділяє реальний та уявний (потенційний конфлікт), звертаючи увагу, що наявність наслідків для конфлікту інтересів не є визначальною ознакою, наводячи при цьому положення вищезгаданої постанови КАС [9] щодо ймовірності настання негативних наслідків виникнення конфлікту інтересів. В юридичній літературі також виділяють первісні та опосередковані (за джерелом виникнення). Якщо первісні безпосередньо зачіпають особисті інтереси адвоката (виникають з таких мотивів, як родинні зв'язки, політичні переконання, віросповідання, фінансова чи матеріальна залежність тощо), то опосередковані полягають у несумісності інтересів різних клієнтів (колишніх, поточних, потенційних) [10].

Одним із найпоширеніших є поділ конфліктів інтересів в аспекті адвокатської діяльності (за джерелом) на вертикальні (між інтересами адвоката і клієнта), горизонтальні (між інтересами клієнта) та змішані (конфлікти і між інтересами клієнтів, і між інтересами клієнта та інтересами адвоката) [11, с. 125].

Такий поділ конфліктів інтересів в адвокатській діяльності (за джерелом виникнення) активно застосовується й американськими дослідниками, оскільки фактично відтворює положення Типових правил поведінки [12] американських адвокатів. Так, переважна більшість науковців [13] виділяють 4 категорії конфліктів інтересів, а саме:

1) між адвокатом і клієнтом (адвокат повинен ретельно оцінити, чи є у нього певні особисті інтереси (поточні чи попередні) відносно потенційного клієнта. Такі особисті інтереси можуть базуватись: на членстві адвоката в певних громадських організаціях, діяльність яких не співвідноситься із виконанням доручення; наявність родинних, дружніх та інших особистих відносин тощо);

2) між поточними клієнтами – одночасне (наприклад, представництво сторін у справах про розлучення) або побічне (зокрема, прийняття доручення від клієнта, коли опонентом по справі є особа, якій адвокат надає допомогу по іншій справі) представництво;

3) між поточним і колишнім клієнтом – послідовне представництво (в мірі того, як адвокат розширює свою професійну діяльність, уникнути конфлікту інтересів стає все важче, оскільки збільшується можливість прийняти доручення від нового клієнта, який має інтереси, що суперечать інтересам колишнього клієнта);

4) у зв'язку із зобов'язаннями адвоката по відношенню до третьої особи (наприклад, у випадку, коли адвокат отримує гонорар від третьої особи. Так, для представництва інтересів неповнолітньої особи, адвоката можуть залучити його батьки, в той же час їх інтереси можуть певним чином не відповідати безпосередньо інтересам такої особи).

Поряд з вищевказаними, А. Магеро [14] виділяє також: конфлікт паралельного представництва (коли адвокат намагається одночасно представляти різних позивачів у різних справах проти одного відповідача, який має обмежені активи для задоволення їх вимог); конфлікт подвійної ролі (адвокат одночасно виконує обов'язки адвоката та посадової особи (наприклад, працює в раді директорів юридичної особи) тощо.

Список використаних джерел:

1. Заборовський В.В., Манзюк В.В. Принцип уникнення конфлікту інтересів в професійній діяльності адвоката: загальні положення. *Visegrad journal on human rights*. 2021. № 5. С. 152-157.

2. Заборовський В.В. Уникнення конфлікту інтересів в якості професійного обов'язку адвоката. *Innovative research of legal regulation of public administration: International Scientific Conference (Lublin (Republic of Poland), 16-17 June 2017)*. Lubline: Fundacja Instytut Spraw Administracji Publicznej, 2017. P. 11-15.

3. Заборовський В.В. Сутність конфлікту інтересів в професійній діяльності адвоката. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2021. № 3. С. 243-248. <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2021.03.45>

4. Заборовський В.В. Деякі аспекти розуміння сутності конфлікту інтересів в адвокатській діяльності. *Адвокатура України: сучасний стан та перспективи розвитку* : матеріали III Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Харків, 16 груд. 2021 р.). Харків: Право, 2021. С. 98-100.

5. Заборовський В.В. Особливості визначення конфлікту інтересів у відносинах адвоката з клієнтом – юридичною особою. *Закарпатські правові читання. Трансформація національних правових систем країн Центральної та Східної Європи в умовах сучасних викликів*: матеріали XIV міжнародної науково-практичної конференції (м. Ужгород, 28-29 квітня 2022 р.). Ужгород: Видавничий дім «Гельветика», 2022. С. 179-181.

6. Заборовський В.В. Заходи щодо попередження конфлікту інтересів як необхідна умова надання адвокатом професійної правничої допомоги. *Конституційно-правові механізми реалізації та захисту прав людини і громадянина в умовах війни: світовий досвід та Україна*: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (м. Ужгород, 26 травня 2022 р.). Ужгород: Ужгородський національний університет, 2022. С. 70-74.

7. Заборовський В.В. Правовий статус адвоката в умовах становлення громадянського суспільства та правової держави в Україні: дис. ... докт. юрид. наук: 12.00.10. К., 2017. 577 с.

8. Кухарук Ю.О. Правова проблема усунення захисника від участі у справі в кримінальному процесі України: автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09. К., 2010. 19 с.

9. Постанова Верховного Суду у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду від 26 листопада 2020 року, справа № 818/1718/17. URL: <https://verdictum.ligazakon.net/document/93119334>
10. Бірюкова А. М. Конфлікт інтересів в адвокатській діяльності в умовах глобалізації. *Юридичний бюлетень*. 2017. № 5. С. 48-54.
11. Маленко О.В. Принцип уникнення конфлікту інтересів при здійсненні адвокатської діяльності. *Вісник Чернівецького факультету Національного університету «Одеська юридична академія*. 2019. № 4. С.119-132.
12. Model Rules of Professional Conduct, created by the American Bar Association in 1983. URL: https://www.americanbar.org/groups/professional_responsibility/publications/model_rules_of_professional_conduct/model_rules_of_professional_conduct_table_of_contents/
13. Common Conflicts Of Interest For Layers To Avoid 2019. URL: <https://www.cbsh.net/blog/2019/05/common-conflicts-of-interest-for-lawyers-to-avoid/>
14. Magero L. Conflict of interest (1) definition. URL: https://www.academia.edu/36867700/CONFLICT_OF_INTEREST_1_DEFINITION

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ:

Заборовський Віктор Вікторович – доктор юридичних наук, професор, професор кафедри цивільного права та процесу ДВНЗ «Ужгородський національний університет».